

Új életrajzi lexikonokról – és a régiekről is

A biográfia (A biográfia és az életrajzi lexikon kifejezéseket szinonimaként kezelem. – E. M.), mint műfaj elsősorban a középkorban teljesedett ki. Persze nem hagyhatjuk figyelmen kívül az ókoriak műveit sem (pl. *Suetoniust* vagy *Plutarchost*), de a nagy vállalkozások a középkorban látták meg a napvilágot, így például *Stephanus Robertus: Dictionarium nomenclum proprium* (1511), *Conrad Gesner: Bibliotheca Universalis* (1545) és folytatásai.

Magyarországon *Czvittinger* művével (*Specimen Hungariae Literatae*, 1711) lehetne a sort kezdeni, hiszen 269 íróat sorol fel, leírja életüket is. Ez is bibliográfia, akárcsak *Bod Péter*, *Horányi Elek* és társaik munkái. Az első biográfiának (amit az különböztet meg a bibliográfiától, hogy előbbinél elsősorban az életrajzra esik a hangsúly) – talán – *Mindszenti Sámuel: Advocat apátúrnak históriai dictionarium...* (Komárom, 1795–1797) tekinthető, melynek eredetije *Jean-Baptiste Advocat: Dictionnaire Historique*-ja és annak *Supplémentje*. Ezt fordította magyarra, illetve az 1794-ig élt neves személyek életrajzána hozzáadásával bővítette *Mindszenti*.

A 19. század folyamán is inkább csak egyéni kezdeményezések tanúi lehetünk. 1819–1820-ban jelent meg négy kötetben *Mokry Sámuel* evangélikus lelkész, főiskolai tanár munkája, a *Közönséges Históriai-Bibliográfiai Kézi-Lexikon* (hosszú alcíme szerint „avagy rövid élet-leírások mind azoknak a’ nevezetesebb személyeknek a kik magokat talentomaik, virtussaik, találmányaik, vitézségeik, mesterségmíveik, és más akármely jeles, vagy

gonosztetteik által esmertté tették; a’ legrégibb históriai időktől fogva, a’ jellennel való időkig”). De említhető a *Magyar írók I-II.* (Pest, 1856–1858), amely *Ferenczy Jakab* és *Danielik József* munkája, *Moenoch Károly-Vutkovich Sándor: Magyar írók névtára* (Pozsony, 1876), vagy az osztrák *Constant von Wurzbach* 60 kötetes műve (*Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*).

A századfordulótól figyelhetjük meg a szerkesztőségi munkák születését, illetve a biográfiai differenciálódását is. Óriási szerepre tesznek szert az általános egyetemes biográfiák, elsősorban az angolszász kiadványok, így az 1849 óta megjelenő *Black-féle Who's Who* stb. Emellett már indulnak a nemzeti biográfiák is, érdekességképpen Jamaicában már 1935-ben, Chilében 1936-ban és még sorolhatnám. Ekkor még a magyarok is lépést tartottak a korrallal, ízelítőül megemlítem az *Osvát Kálmán* szerkesztette *Erdélyi Lexikon*-t (Nagyvárad, 1926), *A magyar társadalom lexikonja*-t (2. kiad.: Bp., 1931), *A magyar legújabb kor lexikonja*-t (Bp., 1933). Azt már csak halkan jegyzem meg, hogy ekkoriban külföldön már megjelennek a speciális életrajzi lexikonok is: különböző szakterületi, vallási biográfiák, „ki ki volt”-ok stb.

1945 után az addigi hazai kezdeményezések abbamaradtak, mert „a világproletárok mestervizsgáig el nem jutott élcsapatának léteérdeke volt, hogy a múlt jeles alkotóit, gondolkodóit elferdítsék, befeketítsék, ha eszerendszerük szolgálatába állítani nem sikerült. Az 1960-as évek közepétől helytörténet – címükkel is gyanakvást keltő – mozgalom életrajz-

gyűjteményeket állítottak össze, melyek adatközlési módja, tartalma igen eltérő értékű, legtöbbje ma már csak kórtörténet adalék ahhoz, milyen mondanivalótlan írásokat is ki lehetett nyomtatni. E kiadványoknak legfőljebb csak címszavaik hasznosíthatók, hiszen az említettek munkahe-lyeinek pontos címét is ritkán közlik. Egyetlen hasznuk oktató példájuk: azonos hibák, amiket bűn lenne újra elkövetni.” (Viczián János: *Magyar írók élete és munkái. Múlt, jelen, jövő és ajánlások a helyismereti személyi adattár készítéséhez* = Könyvtári Fi-gyelő, 1990. 5/6. sz.).

1969-ben következett be némi vál-tozás, mikor a Kossuth Kiadó (ez ugye önmagáért beszél) kiadta a *Ki kicsodát*. Ebben és további kiadásai-ban (a 4. 1981-ben jelent meg) első-sorban a „támogatott” kategória sze-mélyiségei szerepeltek.

Hosszú szünet után jött a *Magyar ki kicsoda 1990*. (Bp., 1990.), mely-nek főszerkesztője ugyanaz a *Hermann Péter*, aki az 1981-es kiadásé is. (Ismertetését ld. *Pogány György: Magyar ki kicsoda 1990*. = Könyvtá-ras, 1991. 3. sz.).

1991 végén jelent meg, immár *Ma-*

gyar és nemzetközi ki kicsoda 1992. (Bp., 1991.) címmel az újabb kiadás. A fő változás az 1990-eshez képest, hogy nemzetközi, külföldi személyek is szerepelnek a könyvben, de ez nem teszi feleslegessé a külföldi nemzet-közi életrajzi lexikonok használatát (erről még később). Összesen 7200 magyar és 5100 külföldi személy élet-rajzi adatait tartalmazza a kiadvány. Talán Pogány György kritikájának köszönhetően több olyan személy is helyet kapott a könyvben, akik az előző kiadványokból kimaradtak (pl.: *Szelényi Iván, Dümmerth Dezső* és mások). A kötet anyaga egyértel-műen jobb, mint az 1990-esé. Nem-csak a benne szereplők sora gazdag, hanem közlik az 1990-es kiadásban szerepelt és azóta elhunyt személyek, az 1981-es kiadásban szerepelt, az 1990-es kötet anyagának lezárása óta elhunyt magyar személyek, illetve az 1981-es kiadásban szerepelt (és azóta elhunyt) külföldi személyek névsorát a halálozás dátumával. A magyar anyag jobb, mint a nemzetközi. Hogy csak a színészeket említsem „nagy-ágyúk” nincsenek benne, mint *Barbra Streisand, Jane Fonda* vagy *Robert Redford*. A legnagyobb baklövés per-sze az, hogy a borító egyik képéről *Meryl Streep* mosolyog ránk, aki per-sze szintén nincs a kiadványban. Több esetben idejétmúltak és pontat-lanok az adatok, például *Cziffra György*ről közlik könyveinek eredeti címét, de azt már elhallgatják, hogy magyarul is megjelent (míg másutt jelzik a magyarul is megjelent köny-veket). A kötet végén találunk egy foglalkozási listát, a megnevezések utáni számok az azonos foglalkozású személyeket jelölik, az első oszlop a magyar személyekre, a második a külföldi személyekre vonatkozik. Hi-telességét azonban megkérdőjelez-tem, amikor láttam, hogy a „rabbi” rovatban, a magyar oszlopban 1-es szám áll. Aztán a kiadványban megta-láltam *Schöner Alfréd* meg *Raj Tamás* nevét is, ami ugye már 2. Szóval,

lenne itt még mit tanulni a szerkesztőknek...

Amolyan „hungarica” biográfia a *Prominent Hungarians*. Első kiadása 1973-ban jelent meg *Fekete Márton* (Sárközi Mátyás álnéven) szerkesztésében, a londoni Szepsi Csombor Literary Circle kiadásában. A 4. kiadás 1985-ben látott napvilágot, az 5. kiadás (elődeihez híven angol nyelven) már Budapesten került kiadásra 1991-ben (HVG Kiadó). Az előszó szerint a hazai kiadást a politikai változások tették lehetővé. A kiadványt (a maga nemében) nem lehet bírálni, a minap *Piros László* életrajza csak ebben a kiadványban találtam meg. Egyébként védelmembe is kell vennem a kiadványt. Történt ugyanis, hogy az *Új Könyvek* referálója (1992. 6. sz.) azon nemtetszésének adott hangot, hogy néhány személynél, mint például *Abody Bélánál* csak két évszám (születési és halálozási) van feltüntetve. Nos, ennek az az oka, hogy nincs külön „elhúnytak jegyzéke”, így tudhatjuk meg, ha az előző kiadás óta valaki elhalálozott.

Bár időben hamarabb jelent meg (1990), mégis most szólok a *Nagy Csaba* által összeállított *A magyar emigráns irodalom lexikona A–G* kiadványról, elsősorban azért, mert nem tisztán életrajzi lexikon, hanem egyéb faktográfiai adatot is közöl, másrészt azért, mert (ha csak az életrajzokat nézzük) a szakbiográfiák közé sorolható, harmadrészt pedig azért, mert nemcsak élő, hanem elhunyt személyek adatait is tartalmazza. E kiadvány nagy értéke, hogy nemcsak az „irodalom” lexikona, hanem olyan emigrált személyek életrajzi gyűjteménye, akik *írtak* (pl.: történészek). Alátámasztja ezt az előszó is, mely szerint „a szépírók mellett szócikkjegyzeünkbe soroltuk a társadalomtudományok művelőit, a teológusokat, a sajtó és a könyvkiadás munkásait, valamint a humaniorák egyetemi tanárait is. Munkánkbán azokat is szerepeltetjük, akik

életüknek csak egy szakaszát töltötték külföldön.” Az előszót és a rövidítés-jegyzéket követik a szócikkek (a kötetben A-tól G-ig). Külön említést érdemel a kiegészítő apparátus. Az álnévmutató hasznosságát – gondolom – nem kell ecsetelni. De van még itt más is (a habostorta tetején az eper): földrajzi mutató. Ez tartalmazza az egyes országok betűrendjében az ott alkotó magyar személyek nevét. Például: Algéria – *Arató István*, *Faludy György*, *Görgey György* stb. A kiadvánnyal kapcsolatban jóformán egyetlen óhaj lehet: jöjjön a folytatás!

Jól sikerült életrajzi lexikon a *Kortárs magyar színészlexikon* is (szerk. *B. Fábri Magda*, szakszerk.: *Czeglédi Éva* és *Balogh Géza*), amely a budapesti Magazin Kiadó 1991-es terméke. A kiadvány szól 1200 kortárs magyar színművészről, „színészi pályájuk főbb állomásairól, legsikeresebb alakításairól, film- és tv-szerepeikről, művészi munkájukat elismerő kitüntetésekről, s olyan egyéb alkotó munkájukról számol be a kézikönyv, melyeket a színészi tevékenység mellett végeznek, hiszen van közöttük rendező, költő, drámaíró, festőművész, egyetemi tanár stb.” Külön szerepelnek a csak vers- és prózamondó előadóművészek. A kötet végén – minden személyről – fotót is közöl.

Hiányolom – a kötet végéről – a színházak címjegyzékét, illetve zavaró az ékezetes betűk megkülönböztetése (pl. külön a-á). Sokan nem tartják teljesnek ezt a kiadványt, jómagam két színész nyilatkozatát olvastam arra a kérdésre, hogy miért nincs a könyvben. Az egyik szerint szakmai ellenségei elintézték, hogy kimaradjon, a másik pedig bevallotta, hogy lusta ember és nem küldte vissza a

kérdőívet. Mindenesetre a kiadvány jól használható, különösen a színházi „ki ki volt”-nak tekinthető 1981-es, a Magyar Színházi Intézet által megjelentetett kiadvánnyal („Én a komédiát lejátsztam, / Mulattattam, de nem mulattam”).

A fenti kiadványokat nézve – úgy érzem – jó úton haladunk a biográfiaszerkesztés, -készítés terén.

Eszenyi Miklós

Környei Lászlóné: Művészet – Repertórium

Valahányszor összegező áttekintésre törekszünk a *Septem artes...* gyűjtőkörében, mindig a „Művészetek” kategóriája okozza a legtöbb gondot. Az irodalom vagy a zene belső műfajai könnyebben tagolhatók, s nem zsúfolódik bennük annyi föltárnivaló. Lehetséges, hogy a probléma onnét adódik, hogy az anyagból konstruálható, leképezhető művészet a legősibb, legáltalánosabb, szinte az ember eredendő manuális készségéből származtatható. Anélkül, hogy bármely pejoratív föltételezésbe bocsátkoznék, azt hiszem, a műalkotásoknak ez a régiója az, amelyben a legtöbben műértőnek vélik magukat. Képről, szoborról mindenesetre sokkal többször halljuk a laikus szemlélők – többnyire ingerült – ítéletét: ilyet én is tudnék csinálni, mint egy szonett olvasása vagy kétszólamú invenció hallgatása közben.

Függetlenül attól, mennyi igazság van a külső szemlélők rátarti vélekedésében, tény, hogy a *művészetek* művelőinek száma rengeteg. Kortárs magyar

irodalmi lexikon – nehezen bár, de – kétszer is megjelent az elmúlt évtizedekben, a *Ki kicsoda a magyar zenében?*-t is kiadták 1978-ban, majd tíz évvel később bővített változatban, de a magyar művészek (festők, grafikusok, szobrászok, különféle anyaggal dolgozó iparművészek, fotóművészek...) hasonló kézikönyvére nem akadt hazai vállalkozó. A részleges összegzés, a *magyar festők és grafikusok adattára*, Seregélyesi György kiváló életrajzi lexikona is csak 1988 óta hozzáférhető. Mindezeket azért bocsátom előre, mert e kaptációval is elismerésemet szeretném kifejezni annak, aki e sokágú műfaj körül a honi publicisztikák rendszerezésében valamiféle hézagpótló bibliográfiai munkára vállalkozott.

Dr. Környei Lászlónét, a Miskolci Megyei Könyvtár igazgatóját, aki *Gunda Béla* tanítványaként korábban egy néprajzi kötet (*Az első világháború emlékei a népi kézíratos forrásokban és a szájhagyományban*, 1986) szerzőjeként már jelentkezett, valószínűleg munkahelyi környezete, Miskolc vidéki városainknál nagyobb igényű művészeti kultúrája ösztönözhetette arra, hogy a *Művészet* folyóirat három kerek évtizeddel lezárult, 1960–1990 közti működésének feldolgozásába belefogjon. Kétségtelen, hogy ebben a kortársi időszakban a maga területén a nevezett periodika tekinthető központi fórumnak, s a feltáró munkát az a körülmény is indokolja, hogy kisebb-nagyobb belső módosulások, főszerkesztőváltások után a *Művészet* folyóirat 1990 márciusában megszűnt.

A belőle készült repertórium első, csaknem hatszáz oldalas kötete az 1981–85-ös évfolyamokat összegzi és részletezi. Harminc év irodalomtükröztetésénél bizonyára furcsállanánk, a bemutatás miért nem az első évtizeddel kezdődik, de művészeti részmonográfiák készültek nem okvetlenül a honnét-hová időbeliség a kötelező rendezőelv, sokkal inkább, ami a szerkesztő-bibliográfust munkára inspirálja. S valljuk be, mindig biztonságosabban mozgunk a tegnapi, mint a tegnapelőttben.

Lehetséges, hogy a később feltárandó hatvanas években szegényesebb lesz majd az *Ipari formatervezés, tárgyformálás (design)* alcsoport, a lényeg mindenestre az, hogy a tizenégy műfaji bontáson belül a tagolás mindig azonos metódust követ: személyek, csoportos és tematikus kiállítások, a műfaj irodalma.

Az elemző munka felelősségéről tanúskodik a *Többféle műfaj együtt* alcsoport, vagy az *Interdiszciplináris műfajok* külön kategóriája, hiszen a besorolandó extracikkek nem könnyen árulják el hovatartozásukat.

Ugyancsak képlékeny, belső rendtevést igénylő kategória a *Fotó-, Film-, Szcenikai, Video-, Számítógépes művészet*. Érdemes megjegyezni, hogy a gondos bontás alatt itt összesen csak harminc tétele szám található.

Egy művészeti folyóirat repertóriumában nem meglepő, hogy a felsorakoztatott cikkek 150 oldalnyi adattárhoz képest az illusztrációk jegyzéke csaknem kétszer akkora tejredelmet igényel. S mivel az illusztrációk nem a vonatkozó bibliográfiai tételeknél szerepelnek, az elkülönített jegyzék a művésznevek mutatójaként is szolgál.

Az illusztrációk jegyzéke, ahol mód van rá, megadja a művek anyagára, készítésére, technikájára és méreteire vonatkozó adatokat s a névhez nem köthető műalkotásokhoz, műemlékekhez, a néprajz, népművészet tárgyaihoz pedig külön földrajzi mutató csatlakozik.

A szerkesztő a könyvtári munka alapján, az olvasók mindennapos információigényére hivatkozva döntött az alapjában véve tematikus elrendezés mellett, mely szisztéma nem igényel tárgymutatót.

Egy-egy kiállítást megkeresni így nem könnyű, de a tágabb szakma nevében *Timár Árpád* lektor bizonyára éppen a jobb közönségtájékoztatás érdekében fogadta el ezt az elvet. A Könyvtári Kis Tükör sorozatban a Művészetekre

vonatkozó, a *Benkő Zsuzsanna* szerkesztette 1945–1979, illetve a *Hölgyesi Györgyi–Benkő Zsuzsanna*-féle, 1945–1984 közti ajánló könyvjegyzéke mellett és után *Környei Lászlóné* munkája további nagy segítséget ígér a hazai művészeti irodalomban való eligazításhoz. Abban a reményben, hogy a folyóirat még hiányzó huszonöt éve föltárásához is marad ereje, szorgalma, a nyomdai megvalósításhoz pedig szerencséje, vele együtt máris igazoljuk: repertóriumát a művészetekkel hivatásként, vagy kedvtelésből foglalkozók egyaránt haszonnal forgatják. (*Művészet – Repertórium. Miskolc, Megyei Könyvtár, 1991*)

Fodor András

Könyvmustra

Viszonylag lassan csordogálnak a legkülönbözőbb kiadók 1993-as tervei, katalógusai. A mégis elkészült, összeállt programok bizonyos óvatosságról tesznek tanúbizonyságot. Ez elsősorban abban érhető tetten, hogy a könyvkiadásban dominál a szépirodalom. Furcsa ellentmondás, hiszen az olvasáskutatók rendre arra mutatnak rá, hogy a nem-fikciós művek válnak egyre divatosabbá, irodalmárok azon keseregnek, hogy a szakkönyvek, ismeretterjesztő munkák, dokumentumjellegű írások elveszik a „levegőt” az igazi irodalom elől, maguk felé hajlítják a valahai nagy vers- és regényolvasókat is. A kiadók viszont úgy vélhetik, hogy elsősorban szórakoztató művekkel hódíthatják meg a közönséget. Igaz, a szépirodalmat fölülte tágan értelmezik, rangos kiadók kínálatában is igen jelentős az irodalom alatti, thriller, horror, sci-fi, akciós stb. művek száma. A szakirodalom területén is látszik némi elmozdulás. A legtöbb szakkönyv is népszerűsége törekszik, sok olvasóra számít, vagy úgy, hogy olyan témát dolgozz fel, amely izgalomban, piktériában, feszültségben versenyezhet a fikciós művekkel, vagy úgy – ez a gyakoribb eset –, hogy ún. közhasznú ismereteket kínál, a mindennapok emberének ügyes-bajos dolgait veszi görcső alá, arra törekszik, hogy tudo-

mányos alapozással, szakismeretek közlésével segítsen eligazodni az üzleti élet, a háztartás, az egészség, a táplálkozás, a kiskert, a háziállatok, az autózás stb. ügyeiben-világában. Az alábbiakban a könyvtárakat leginkább érdekelhető néhány könyvet mutatunk be, azok közül, amelyek – legalábbis az ígéretek szerint – viszonylag hamar a könyvpiacra kerülnek, kerülhetnek.

Biológia, orvoslás

A biológia ma több szempontból is a népszerűbb tudományok közé tartozik. A bio előtagú szavak száma félelmetesen megnőtt, a környezetvédelem is sokban a biológiára alapozza megállapításait, javallatait, igen sok egyetemen és főiskolán van felvételi biológiából. Ezért tűnik igen hasznos és fontos kiadványnak a Tankönyvkiadó *Irány az egyetem. Biológia* című kétkötetes összeállítása. Elsősorban persze azokat érdekelheti, akik valóban felvételre készülnek, vagy legalábbis „megnyomják” a biológiát középiskolai tanulmányaik során. De a remek könyv sokkal szélesebb érdeklődésre is számot tarthat. Szakítva, immáron véglegesen a biológiának szinte a legutóbbi időig tartó, ún. természetrajzi felfogásával, ez a

könyv a valóban korszerű biológiai szemléletet állítja a középpontba. Elmond szinte minden tudnivalót, első-sorban azonban a biológiai gondolkodásmódra, a biológiai problémálátásra veti a hangsúlyt. Ezt a szemléletmódot érvényesítik a Medicina kiadó nem kizárólag szakkönyvtárak érdeklődésére számító kiadványai is. Ezek úgy közelítik meg az orvostudomány problémáit, hogy azok biológiai alapozása révén, a biológiai összefüggések felvillantásával teszik azokat megközelíthetővé a laikusok számára is. Ilyen jellegű munka a *Belgyógyászat Oxford zsebkönyve*, amely első-sorban orvosegyetemi hallgatók számára készült, illetve olyan gyakorló orvosoknak, akik adott esetben gyorsinformációra vágnak, ám a mű toronymagasan kiemelkedik az utóbbi években divatossá vált egészségügyi, házi-orvosi stb. könyvek közül, és természetesen „civil” is bátran kézbe vehetik, sokkal alaposabban tájékozódhatnak belőle, mint a népszerű egészségügyi felvilágosítókból. Kifejezetten laikusoknak, egészségükre vigyázni óhajtoknak szólnak *Cseh Imre Tanácsok. A nőgyógyászati betegségek megelőzhetők*, *Gaálné Póda Bernadette és Zajkás Gábor Vesebetegségek diétáskönyve*, *Anne Maguire Bőrbetegségek mint a lélek hírnökei*, *Martin Middeke Ödéma*, *Dietrich Ross Az ember a sugárzások hálójában*, *Szamosi Tamás elsősegélynyújtás gyermekeinknek*, *Táncosné Illés Anna, Gardi Zsuzsa és Feszthammerné Tutsek Anna A nyaki gerinc gyógytornája* valamint *Paul H. Wender A hiperaktív gyermek, serdülő és felnőtt. Figyelemzavar egy egész életen át* című könyvei. Ezek a kiadványok aligha hiányozhatnak kisebb könyvtárakból is.

Biokörnyezetünk

Biokörnyezetünkhöz hatalmas jelentőségű makroalakzatok (mezőgazdaság, a Föld ökológiája stb.) éppúgy

hozzátartoznak, mint az, hogy milyen állatkákat tartunk a lakásban, vagy hogy miként főzőcskézünk. Az e területtel foglalkozó könyvek száma légió. Természetesen dominálnak azok a munkák, amelyek a mikrokörnyezet bioproblémáival foglalkoznak, magyarul a szakácskönyvek, lakásban tartott állatokkal foglalkozó munkák, valamint az erdők-mezők élővilágát praktikusán, felhasználóorientáltan bemutató írások. Különösen a Pesti Szalon kiadó igyekszik szinte monopolhelyzetet teremteni a maga számára ezekben a témakörökben. E kiadó ilyenféle munkáira azért is érdemes felhívni a figyelmet, mert rop-pant ötletek, a látszólag már unalomig ismert témákban is olyasmit tudnak nyújtani, amit ezideig csak nyugati műveknél láthattunk. Különös népszerűsége számíthat kiadványai közül. *Seitz Kis kerti patikája*, amely a gyógynövénytermesztés minden csínját-bínját elárulja azoknak, akik parányi telkükön, vagy még parányibb erkélyük ládáiban, cserepeiben óhajtanak saját maguk és családjuk számára gyógynövényeket „előállítani”. A szerző persze elmondja művében azt is, hogy e gyógynövények mire valók, mi ellen, vagy minek érdekében használhatók. Elsősorban nem biológiai, hanem kertészeti, konyhakertészeti ismereteket nyújt a legkisebbeknek *Ursula Krüger Gyerek-kertész* című bájos könyve. Nagyobbaknak való a *Planétás* kiadó könyve, *Karlheinz Jacobi Erkély és terasz* című munkája. Ebben arról esik szó, hogyan lehet télen-nyáron széppé, üdévé, eredetivé tenni – természetesen növényekkel – a teraszt, a balkont, az erkélyt. Szakácskönyvekben megintcsak a Pesti Szalon kiadó excellál. *Ínyenc* című sorozatának darabjai (*Szendvicsek*, *Fastérok*, *vagdaltak*) nemcsak népszerűnek ígérkeznek, de szép példái a legkorszerűbb, a hagyományosra már miben sem emlékeztető szakácskönyv-műfajnak. Korszerű *Katona Zsuzsanna Natúrbe-*

főzés című munkája is, hiszen már alcíme jelzi: Tartósítószer nélkül, és éppen ez az, amire ma már mindenki „vevő”.

Házi kedvenceink ügyes-bajos dolgaikat, a velük való bánásmódot igen sok könyv tárgyalja. Még a szépirodalom egy tekintélyes része is kisállatokról, kutyákról-macskákról szól, sokszor nem is annyira a regényszerűségre, az irodalmiságra ügyelve, mint inkább magukra az állatokra. *Yvonne Kejcz A kutyám is érti*, *Vera Weingärtner Beteg a macskánk*, (Planétás kiadó), az *Állatgyógyászati vademecum* (Mezőgazda Kiadó) szakirodalmi munkák, ám sokszor érdekesebbek, mint az egyébként kitűnő, csak nem éppen szépirodalmi szempontból kitűnő olyan könyvek, mint *Svend Fleuron Dakszliregénye*, *Bush Barbara Maggie elmondja*, vagy *Richard Katz Kutyaposta* című alkotásai.

Matematika, fizika, műszaki dolgok

Évtizedek szorgos munkálkodása, kiváló szakemberek remek felmérései, kísérletei ellenére a matematika ma még mindig „mumus” az iskolá-

sok számára. A mumus legyőzése, a matematika megszerettetése, vagy ha ez semmiképp sem megy legalább a jobb matematikai ismeretek terjesztése a célja a Tankönyvkiadó számos kiadványának. A legkisebbeket, az általános iskola alsótagozatosait segíti *Hajdúné Kótaszek Hedvig* remek könyve, a *Ki(s)számloló*. Kézi számológépek dömpingje ellenére, úgy tűnik, a számolási készséget mégiscsak ki kell alakítani, fejleszteni. Ehhez segít hozzá az ötletes kiadvány. Sokkal szárazabb, de nélkülözhetetlen az *Összefoglaló feladatgyűjtemény matematikából* két kötete. Fizikáról szól ugyan, de lényegében matek példákat és persze megoldásokat tartalmaz *Balogh Vilmos Szilárd és Radnóti Katalin* közös munkája, a *Feladatmegoldások fizikából*. Akiket azonban az „igazi” fizika érdekel, aligha nélkülözhetik a Tankönyvkiadó talán legfontosabb idei év eleji kiadványát, a sokszerzős *Fizikai fogalomgyűjteményt*. Ez a nem is túl vastag könyv csaknem két és félezer fizikai fogalmat, kategóriát, terminust határoz meg, mutat be, tesz érthetővé. Előismereteket nem tételez fel forgatójáról, nagyobb általános iskolás tanulók éppúgy fordulhatnak hozzá, mint érettségire készülő gimnazisták, vagy egyáltalán bárki, aki valamely fizikai fogalom mibenlétére kíváncsi. Fontos és praktikus kézikönyv. A Műszaki Könyvkiadó persze maga is ad ki matematikai könyveket (ezúttal legfontosabb ilyen tárgyú kiadványa *Solt György Valószínűségszámítás* című munkája, amely, immáron sokadszor megjelenve, a legjobb, és leginkább gyakorlatias bevezetést nyújtja a kombinatorikába), ám kínálatában a gyakorlati műszaki könyvek dominálnak. A főszereplő persze az autó. A *Hack – Lovász – Tamás* trió, a legújabb típusokat mutatja be (*Autótipusok '93*), *Hodvagner* könyve az autósok széles köréhez szól (*Autóelektronika*), hiszen olyan ismereteket tárgyal, amelyekre nem az autószer-

lőknek, hanem a gépkocsitulajdonosoknak, méghozzá a mai, hazai autósoknak van szükségük. Egészen speciális témát tárgyal *Horváth Tibor* úttörő jellegű munkája, a *Családi házak villámvédelme*. A könyv persze ismerteti a kötelező villámvédelmi megoldásokat, ám korántsem reked meg ezeknél. Könyvének nagyobbik része a kevésbé hagyományos védelem eszközeit és módszereit mutatja be, így pl. az épületeken belüli villamos és elektronikus készülékek ún. másodlagos villámvédelmét, amire a különböző, nem is éppen olcsó számítógépek, CB-rádiók, videók stb. széleskörű elterjedése okán föltöbb nagy is a szükség. De kitér a könyv olyan „pikáns” témákra is, mint a védekezés a gömbvillámok ellen.

Szépirodalom

Régi, jogos panasza minden irodalomkedvelőnek, hogy a klasszikus magyar irodalom törzsanyaga meglehetősen nehezen elérhető a könyvpiacra. Ezúttal több kiadó is arra törekedett, hogy legalább a legnagyobb magyar költők válogatott munkái nagy számban rendelkezésre álljanak. A könyvtáros sem legyinthet erre a kínálatra, hiszen köztudott, már Kosztolányi panasszal szólt róla, hogy az ún. összesek nem egyszer elfedik, „leárnyékolják” az igazán nagy verseket, nem föltétlenül tesznek jó szolgálatot a költőnek, akit elsősorban mégis csúcsei jellemeznek. Érdemes hát a különböző köteteket is beszerezni az összesek mellé (persze nem helyettük). A Fortuna Kiadó *Babits Mihály* és *Vörösmarty* válogatott verseit kínálja, az Európa *Ady Endre* válogatott költeményeivel rukkolt elő, a Móra *Balassi Bálint*, *Tóth Árpád* és *Vajda János* legszebb költeményeit

adja ki. Ez utóbbi kiadó arra is törekszik, hogy a világirodalom legnagyobb költői is szép, arányos válogatásokban legyenek elérhetők. Rövidesen megjelenik *Burns*, *Catullus*, *Verlaine* verseskötete a Világirodalom gyöngyszemei című sorozatban.

Szépirodalmon a legtöbben regényt értenek, és a kiadók is a regényműfajra vetik a hangsúlyt. A hazai és a világirodalom számos friss vagy a felledésből, méltatlan homályból újra napfényre került regényremeke szerepel a kiadói listákon. A Móra *Heltai Jenő A III-es* című, talán legjobb regényét, *Móra Ferenc* bizonyíték legszébb könyvét, az *Ének a búzamezőkről* c. alkotását, az Európa a népszerű amerikai író, *Steele Szívdobbanását*, az olasz *Paretti Maria Canossáját*, *King* irodalmi rangú-szintű horrorját, *Az állatemetőt*, az amerikai „Dél” nagynevű, világhírű alkotójának, *Goyennek Arcadio* című biblikus elemekből építkező nagyregényét, *Günter Grass* regényfolyamának legújabb darabját, *A bádogdobhoz*, a Kutyaévekhez, *A halhoz kapcsolódó Kuruttyolását*, *Hrabal Vita Nuováját* (a Házimurik folytatása), *Kundera* csodálatos regényét, *A nevetés és felejtés* könyvét, valamint az 1993-as év minden bizonyíték legnagyobb szenzációját, *Outlik* Iskola a határonjának oly sokszor ígért, szinte már mítosz-nak tekintett folytatását, a *Budát* ígéri.

*

A felsorolt-bemutatott könyvek megjelenésük után azonnal megvásárolhatók a Könyvtárellátó Kódex Könyvárúházában (Bp. Honvéd u. 5.) vagy a Mintateremben (Bp. XIII., Váci út 19.). Ismertetők folyamatosan megjelennek az *Új Könyvekben*.

Vincze László ex libriseiből

